

ADVIES

CRB 2020-2280

**De COVID-19-crisis en de lockdowns
boosten de e-commerce en laten de klassieke
distributiesector bloeden**

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Advies

De COVID-19-crisis en de lockdowns boosten de e-commerce en laten de klassieke distributiesector bloeden

Grote uitdaging voor de overheid om e-commerce in België te ontwikkelen en te verduurzamen in symbiose met de fysieke handel

**Brussel
26.11.2020**

Inbehandelingneming

De gevolgen van de COVID-19-crisis op de distributiesector op het vlak van e-commerce en fysieke handel zijn enorm. Naar aanleiding van het nieuwe regeerakkoord wensen de leden van de brc Distributie hun analyse en aanbevelingen m.b.t. deze problematiek aan de regering bekend maken.

Dit advies werd op 26 november 2020 door de brc Distributie goedgekeurd.

Advies

Analyse van de effecten van de COVID-19-crisis op de distributiesector

De distributiesector is tijdens deze tweede verstrengde lockdown opnieuw één van de zwaarst getroffen sectoren van de Belgische economie. De sector vreest een herhaling van de omzetverliezen uit de eerste lockdown als gevolg van de verplichte sluiting van de winkels. Zo kende de niet-voedingdetailhandel in de week van 30/03 tijdens de eerste lockdown een verlies aan omzet van 86% (NBB, ERMG-cijfers). Na de heropening van de winkels op 11 mei kon de sector even naar adem happen en verkleinde het omzetverlies fors. In de week van 20/10 werd op basis van de laatste enquête van de NBB evenwel nog steeds een omzetverlies van 19% genoteerd tegenover dezelfde periode vorig jaar. In de week van 10/11 neemt het omzetverlies gevoelig toe tot -51%. Ook de groothandel kende op 30/03 een omzetverlies van 50% en op 20/10 nog steeds een verlies van 15%. In de week van 10/11 neemt dit omzetverlies verder toe tot 19%. De voedingdetailhandel bleef de hele crisis open en deed het logisch gezien veel beter, met een omzetverlies van slechts 3% in de week van 30/03 en een geringe afname van 1% op 20/10. In de week van 10/11 laat de sector een hoger omzetverlies van 9% optekenen.

Deze nieuwe lockdown leidt ertoe dat de commerciële activiteit van de ondernemingen opnieuw dalen. De bezorgdheid van de sector is in oktober duidelijk toegenomen tegenover september van dit jaar, nl. van 6,4 op 10 tot 7 (6,9 op 10/11), wat vergelijkbaar is met het niveau van april. Deze grotere bezorgdheid gaat gepaard met een toename van de vrees voor faillissementen, in het bijzonder voor de voedseldetailhandel en de niet-voedseldetailhandel, tot respectievelijk 11% en 10%. In de groothandel blijft het faillissementsrisico beperkt tot 1%. In de week van 10/11 wordt het faillissementsrisico in de niet-voedseldetailhandel en de groothandel groter en stijgt tot resp. 17% en 9%. De geplande investeringen voor 2020 in de niet-voedseldetailhandel en de groothandel liggen respectievelijk in oktober 26% en 24% lager dan het niveau waar vóór de crisis werd van uitgegaan. In de voedseldetailhandel bedraagt de investeringskrimp 15%. In de week van 10/11 stelt de detailhandel zijn investeringsintenties verder neerwaarts bij tot -34% voor de niet-voedseldetailhandel en -27% voor de voedseldetailhandel. De investeringsintenties van de groothandel blijven nagenoeg stabiel (-23%).

De indicator van het consumentenvertrouwen van de NBB daalde in de zomermaanden tot zijn laagste niveau sinds 1985. Deze evolutie ging gepaard met de heropflakking van de coronabesmettingen. De daaropvolgende trendverbetering van het consumentenvertrouwen wordt opnieuw de kop ingedrukt na de publicatie van de oktoberenquêteresultaten, Merk op dat deze bevraging werd afgerond vóór de aankondiging van de invoering van een avondklok en de sluiting van de horeca. Vooral de minder gunstige spaarvooruitzichten vormden bij de bevraging de hoofdreden voor deze toename aan pessimisme.

Ondertussen heeft een tweede besmettingsgolf ons land bereikt waardoor de regering zich genoodzaakt zag over te gaan tot de 'verstrengde lockdown'. Het leidt geen twijfel dat de economische impact van de stringente inperkingsmaatregelen en de sluiting van de niet-essentiële sectoren duidelijk voelbaar zal zijn. De omvang en de reikwijdte van de gevolgen voor de Belgische economie zijn vandaag evenwel nog niet gekend. Wat vast staat, is dat de resultaten van de novemberenquête van de ERMG beduidend slechter ogen dan de resultaten van de oktoberenquête.

In zekere zin heeft telewerk in bepaalde onderdelen van de sector de economische activiteit kunnen ondersteunen. In de groothandel werd op 20/10 door 43% van de werknemers voltijds of deeltijds getelewerkt. Dit is een forse en continue toename tijdens de pandemie. Om organisatorische redenen was dit minder het geval in de detailhandel. Hoewel het aandeel voltijdse en deeltijdse telewerkers in oktober toenam, situeerde het aandeel van de niet-voedseldetailhandel (21%) en van de voedseldetailhandel (14%) zich significant lager dan het Belgische gemiddelde (44%). Telewerk en in het bijzonder voltijds telewerk is dus niet mogelijk in alle sectoren en bedrijven. Dit blijkt ook uit de resultaten van de novemberenquête die werd afgenomen na de invoering van de algemene norm van voltijds telewerk. Het aandeel voltijds en deeltijds telewerkers in de distributiesector neemt af tot 28% in de groothandel, 14% in de niet-voedingdetailhandel en 5% in de voedingdetailhandel. Vermoedelijk is ook een aandeel van de telewerkers in de distributiesector tijdelijk werkloos geworden. Uit de ERMG-novemberenquête blijkt dat alle subsectoren van de distributiesector aankijken tegen een toename van het aandeel tijdelijke werklozen. De niet-voedingsdetailhandel noteert de grootste stijging van 5% (20/10) tot 37% (10/11).

De sociale partners uit de distributiesector merken op dat er extra aandacht nodig is voor de bedrijven en sectoren zoals de distributiesector waar de activiteiten telewerk moeilijker of niet toelaten. Anderzijds dient ook in acht te worden genomen dat telewerken niet alleen voordelen heeft en dus ook tot problemen kan leiden in de bedrijven waar het een permanent karakter krijgt, o.a. door vereenzaming van werknemers, moeilijke controle voor werkgevers...

Naast de nefaste impact op het sociale contact en op de economische activiteiten heeft de COVID-19-crisis ook een drastische verschuiving teweeggebracht in het koopgedrag van de consument. Meer mensen hebben de weg gevonden naar het onlineshopperen, met een snellere expansie van de elektronische handel in goederen tot gevolg. Terwijl significant meer producten online zijn verkocht in de eerste helft van 2020, blijkt uit cijfers van GfK en BeCommerce dat de elektronische handel in België evenwel kromp met 10%¹. Deze achteruitgang kan worden verklaard door de stilgevallen verkoop van onlinediensten afkomstig van de reissector en de vrijetijdssector, dewelke in 2019 de helft van alle Belgische e-commerce uitgaven uitmaakten. De online aankopen van goederen steeg in de eerste helft van 2020 daarentegen met 33% met een consumptieverschuiving in de distributiesector van fysieke winkels naar e-commercebedrijven uit het binnen- en buitenland. Terwijl Belgische webshops jaar na jaar groeien en goed zijn voor iets meer dan de helft van de online aankopen in België², gaat ook het percentage van de Belgen die online aankoopt in het buitenland in 2019 in stijgende lijn. Dit in tegenstelling tot buurlanden Frankrijk en Nederland waar een dalende trend van het aantal online aankopen door ingezetenen in het buitenland waarneembaar is. Volgens het Digital Scoreboard van de Europese Commissie winkelden in 2019 43,2% van de Belgische inwoners online bij verkopers uit andere EU-landen³. Dit aandeel situeert zich beduidend hoger in vergelijking met onze buurlanden (NL. 32,7%, Fr. 24,8% en Dtsl. 21% in 2019).

¹ https://www.standaard.be/cnt/dmf20200914_97658140

² <https://www.marketing.be/inspire-content/nl/corona-doet-e-commerce-boomen-maar-niet-iedereen-wint>

³ <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/771/de-economische-conjunctuur-in-de-distributiesector-mei-2020/11>

Door de COVID-19-crisis zitten zowel de e-commerce aankopen bij Belgische als buitenlandse webshops in de lift. Het aandeel Belgen dat ook of exclusief bij buitenlandse webshops koopt ligt echter beduidend hoger dan bij de omliggende landen. Dit impliceert een belangrijke inkomenslek voor de Belgische economie.

Daarenboven hebben de 'lockdown maatregelen' en de permanente consumptieverschuiving naar online verkoopkanalen een zeer nefaste impact op de economische activiteiten en tewerkstelling van de fysieke distributiesector.

Verder brengen de sterke groei van de onlineaankopen en bijgevolg ook van de thuisleveringen een massa aan logistieke en mobiliteitsstromen op gang die vaak de duurzaamheidstoets niet doorstaan.

Vaststellingen en algemene aanbevelingen

De sociale partners uit de distributiesector stellen vast dat de COVID-19-crisis en de lockdowns de e-commerce aankopen van Belgen op Belgische en buitenlandse websites heeft geboost, terwijl de klassieke distributiesector bloedt.

De verschillende beleidsniveaus in België staan voor een gigantische uitdaging om de e-commerce in België te ontwikkelen en te verduurzamen in symbiose met de fysieke en lokale handel.

De verschillende beleidsniveaus worden in deze context opgeroepen om de nodige stappen te ondernemen teneinde samen een coherent beleid met concrete doelstellingen vast te leggen en de bevoegde diensten binnen de administratie op federaal en regionaal niveau daartoe aan het werk te zetten (lees: o.a. de kennis en de middelen in de respectieve administraties die nodig zijn voor de e-commerce-uitdagingen zijn niet voorhanden.)

In deze context engageert de brc zich om de beleidsniveaus verder te ondersteunen met specifieke en concrete beleidsaanbevelingen om de e-commerce in België te ontwikkelen en te verduurzamen in symbiose met de fysieke en lokale handel.

Specifieke en concrete aanbevelingen

De sociale partners uit de sector onderlijnen dat ze achter de intentie staan van het regeerakkoord om een gelijk speelveld te verzekeren tussen binnen- en buitenlandse ondernemingen met gelijke controles en gelijke handhaving van de Belgische wetgeving, in het bijzonder m.b.t. e-commerce. De COVID-19-crisis heeft zoals reeds aangegeven een versneld effect uitgeoefend op de digitalisering en de uitrol van de e-commerce in ons land met een consumptieverschuiving naar binnenlandse, en buitenlandse e-commercebedrijven. In de **CRB-studie "Le pouvoir des grandes plateformes numériques : Comment et pourquoi les géants du numérique sortiront renforcés à l'issue de la pandémie"** worden de gevolgen hiervan op de marktwerking en in het bijzonder op de concurrentiekracht van de grote digitale platformen; de 'Big Tech' onderzocht. Naar aanleiding van deze studie zal de brc Distributie een advies ter zake formuleren, die de regering wil ondersteunen bij het nemen van de in het regeerakkoord aangekondigde maatregelen.

In hun **advies "lijveren voor een duurzame e-commerce logistiek en 'last mile'"** hebben de sociale partners uit de distributiesector de aandacht van de beleidsmakers op een aantal beleidshefbomen gevestigd, namelijk: prijsdifferentiebeleid, nieuwe organisatievormen, technologische toepassingen en transparantiebevorderende maatregelen. Deze vier hefbomen kunnen en moeten een belangrijke rol kunnen spelen in de verduurzaming van de e-commercelogistiek en in het bijzonder van de 'last mile'.

Ook hier worden de verschillende beleidsniveaus opgeroepen om met urgentie een consensus te bereiken over een coherent beleid met concrete doelstellingen en maatregelen teneinde de e-commercelogistiek en de last mile in België te verduurzamen. Zonder een gecoördineerde beleidsaanpak bestaat het risico dat zich op lokale niveaus een waaier aan 'second best'-oplossingen zal ontwikkelen die schadelijk kunnen zijn voor een duurzame ontwikkeling van de Belgische economie.

De sociale partners zijn er immers van overtuigd dat werk maken van een verduurzaming van de e-commercelogistiek en in het bijzonder van de last mile en van de retourzendingen ook heel wat opportuniteiten voor een duurzame economische groei met zich mee kan brengen. Ze verwachten dat hiervoor nieuwe logistieke processen tot stand zullen komen waarbij, enerzijds, tussen private spelers onderling en, anderzijds, tussen private spelers en publieke actoren samenwerkingsverbanden zullen ontstaan.

In deze context zal de brc distributie samen met de brc Verbruik verder werken aan vervolgadvisen m.b.t. de verduurzaming van de e-commercelogistiek en de 'last mile'. Bij deze vervolgwerkzaamheden zullen onder andere de vier aangehaalde hefboomen een belangrijke structurerende rol spelen.